

TSV:N JUHLASYKSY

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) täyttää tänä syksynä 120 vuotta. Syyskuussa TSV:n viestintäkanavissa juhlistetaan TSV:tä ja tieteellisten seurojen merkitystä ja toimintaa kampanjalla *Miksi tieteellinen seura?* Valtuuskunta haastaa tiedeseurat, tieteenystävät ja tiedetoimijat osallistumaan kampanjaan. Se tuo näkyväksi tieteellisten seurojen merkitystä tieteelle, yhteiskunnalle ja seurojen jäsenille. Tänä syksynä valmistuu myös TSV:n tilaama, Tampereen yliopistossa tehty selvitys tieteellisistä seuroista (ks. s. 43).

Tieteellisten seurain valtuuskunta on toiminut tieteen ja tieteellisten seurojen puolesta vuodesta 1899 lähtien. Sen tehtävänä oli hoitaa seurojen kirjastoa ja ylläpitää seuroille tarkoitettuja toimitiloja *Pöllöläksi* kutsutussa talossa Helsingin Kasarmikadulla. 120 vuotta myöhemmin TSV:hen kuuluu yli 280 jäsenseuraa, jotka edustavat lukuisia eri tieteenaloja. Yhteensä näihin jäsenseuroihin kuuluu noin 250 000 henkilöjäsentä. TSV:n toiminta on laajentunut lukuisilla uusilla tehtävillä ja palveluilla, ja sen merkitys on suuri tiedepolitiikassa, tiedeviestinnän kentällä ja tieteen puolestapuhujana.

Olemme kutsuneet kuusi tieteellisen seuran jäsentä – ammattilaista ja harrastajaa – vastaamaan kampanjakysymykseen ja jaamme heidän vastauksensa viestintäkanavissamme. Lisäksi haastamme jokaisen tieteenystävän, tieteellisen seuran ja näihin seuroihin kuuluvan jäsenen kertomaan oman kokemuksensa tai näkemyksensä siitä, miksi kuuluu tieteelliseen seuraan tai mikä merkitys tieteellisellä seuralla on yhteiskunnalle tai tieteelle. Jaamme haasteeseen osallistuneiden seurojen ja yksityishenkilöiden vastauksia TSV:n kanavissa syyskuun aikana.

Toivomme #SiksiTieteellinenSeura-haasteeseen mahdollisimman paljon osallistujia. Kerro tekstin tai videon avulla, miksi haluat kuulua tieteelliseen seuraan, millaista toimintaa seurasi järjestää jäsenilleen tai pohdi lyhyemmin tai pidemmin, mikä merkitys tieteellisten seurojen toiminnalla on. Lataa julkaisusi sosiaalisen median

kanavaasi, tää mukaa TSV ja käytä tunnisteita #SiksiTieteellinenSeura ja #TSV120. TSV jakaa haasteeseen vastanneiden vastauksia some-kanavissaan syyskuun aikana.

TSV:n juhlakuukausi huipentuu kutsuvierastilaisuuteen Tieteiden talolla 23.9.2019. Silloin on TSV 120 vuotta -juhlavideon ensiesitys sekä julkaistetaan TSV:n Kordelinin palkinnon voittaja ja TSV:n kansallisen Tiedevalokuvakilpailun voittajat. Juhlien jälkeen Tieteiden talolla avautuu tiedevalokuvanäyttely, jossa on yli 20 kilpailuun osallistunutta teosta nähtävillä 16.1.2020 asti.

TSV:n juhlasyksyä on helpoin seurata TSV:n Facebook-sivulla ja Twitterissä sekä TSV:n uutiskirjeestä, jonka ensimmäinen numero lähetetään viikolla 39. Uutiskirjeen voi tilata TSV:n verkkosivuilta osoitteesta <https://www.tsv.fi/fi/uutiskirje>.

Lisätietoja kampanjasta ja haasteesta: tapahtuma- ja viestintäkoordinaattori Kaisa Kivipuro, kaisa.kivipuro@tsv.fi.

FIKSUT KIRJAT

Tietokirjafestivaali TIETIKIRJA.FI järjestettiin 28.–29.8.2019 Tieteiden talolla Helsingissä. Tapahtuman keskusteluissa oli yli sata osallistujaa eri aloilta. Teemana oli ”Tiedon rajalla”. Raja on usein asetettu faktan ja fiktion välille. Raja on joskus asetettu myös tietokirjan ja tiedekirjan välille. Nämä rajat ovat kuitenkin ylitettäviä. Tietokirjailijakin voi käyttää tekstissään useita tyylikeinoja.

Brittiläinen kustannusalan lehti *The Bookseller* lanseerasi noin vuosi sitten käsitteen *Brainy Books* – ”Fiksut kirjat”. Niitä voisi kutsua myös yleistajuisiksi tiedekirjoiksi. Ne ovat kirjoja, jotka selittävät maailmaa, ihmistä ja historiaa. Lehden mukaan janoamme lisää tietoa ja edes jonkinlaista kattavaa näkemystä maailman tilasta ja tulevaisuudesta. Esimerkiksi tällaisesta tietokirjasta nostettiin *The Guardian* -lehdessä toissa kesänä israelilaistutkija **Yuval Hararin** teos *Sapiens: Ihmisen lyhyt historia* (suomennos **Jaana Iso-Markku**, Bazar 2016). Lehti teki myös suosituslistan ”Fiksuista kirjoista”. Niistä joitakin on suomennettu.

Olin TIETOKIRJA.FI-tapahtumassa haastattelemassa kolmea asiantuntijaa ”fiksuista kirjoista”. He olivat historiantutkija **Henrik Meinander**, kuno- ja tietokirjailija **Tiina Raevaara** sekä kustantaja ja suomentaja **Markku Sarimaa**. Keskustelussa

nousi useita kysymyksiä: Ovatko kirjat muuttuneet aikaisemmista vuosista? Onko noussut uusia aihepiirejä – ilmiöpohjaisuuden näkyminen teemoissa? Mikä on tärkeää kirjoittajan oman näkemyksen esiintuomisessa? Mitkä ovat hyvän tietokirjan tunnuspiirteet?

Tärkeä keskustelunaihe olisi myös ajankohtaisten tietokirjojen suomennosten saatavuus ja merkitys. Sarimaan mukaan suomennoksessa kuluja tuottavat käännoikeudet, suomentajan palkkio, toimitustyö sekä kirjan taitto ja painatus. Hänestä olisi tärkeää, että valtion tukea voitaisiin saada selvästi enemmän hyvien, ajankohtaisten tietokirjojen suomentamiseen. Tukea voisi hakea esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Tämä tuki voisi ohjautua kustantajien kautta suomentajille. Kustantajat seuraavat ja löytävät parhaiten suomennettavaa kirjallisuutta.

ERNST HAECKELIN MUISTOVUOSI

Eläintieteilijä ja evoluutiobiologi **Ernst Haeckel** (1834–1919) oli hyvin tunnettu ja vaikutusvaltainen Saksassa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Hän eli kaksi kolmasosaa elämästään Jenassa, jossa hän oli eläintieteen (vertaileva anatomia) professori 44 vuotta. Hän popularisoi oppialaansa, oli taitava piirtäjä ja levitti tietoa Charles Darwinin evoluutioteoriasta. Hänen Darwin-luentojaan seurattiin laajasti ja Jenan yliopistosta tuli tärkeä eläintieteen keskus Euroopassa.

Haeckel keksi useita käsitteitä, kuten ekologia, ja nimesi satoja uusia eläinlajeja, pääasiassa selkärangattomia eläimiä. Hänellä oli paljon kannattajia, mutta myös kriitikoita. Hän on saanut myös kyseenalaista mainetta rotubiologisilla näkemyksillään. Haeckel esitteli monistisen ajattelunsa teoksessaan *Maailmanarvotukset* (*Welträtsel*, 1899, suom. 1912). Hän pyrki selittämään siinä monia ongelmia, joita tutkijat olivat siihen asti pitäneet mahdottomina ratkaista.

Jenassa on tänä vuonna useita näyttelyitä Haeckelin satavuotismuiston kunniaksi. Niissä kuvataan hänen työtään, mm. vedenalaista maailmaa ja fylogeniaa eli lajien polveutumista, sekä tieteen että taiteen kautta.

YRTTIEN JA ROHDOKSIEN VARMUUSKOKEELMA

Luonnonvarakeskus (Luke) on perustanut yrttien ja rohdosten perinnöllisen monimuotoisuuden säilyttämisen turvaamiseksi varmuuskokeelman. Kokeelmaan (24 kasvikantaa) kuuluu monipuolinen valikoima lajeja. Eniten kantoja on mintusta ja ruusujuuresta, joka on pohjoisesta luonnosta peräisin oleva rohdoskasvi. Perinteisistä yrteistä kokeelmaan on valittu muun muassa aaprottimaruna, lipstikka, saksankirveli, mäkimeirami, kalmojuuri ja nukula.

Kokeelma sijaitsee Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän (Keuda) Saaren kartanon yksikössä Mäntsälässä. Puutarhuriopiskelijat hoitavat kokeelman kasveja ja oppivat samalla niiden käyttötarkoituksesta sekä kasvien monimuotoisuuden suojelun edistämisestä ja varmistamisesta.

Elokuussa julkistettava yrttien ja rohdosten varmuuskokeelma on yhdeksäs kokeelma varmuuskokeelmien verkostossa. Varmuuskokeelmien avulla varmistetaan Luken ylläpitämän kasvigeenivarojen keskuskokeelman kasvikantojen turvallista säilymistä.

KIRJOITTAMISEN MAISTERIOHJELMA JA PROFESSORIT

Taideyliopistossa käynnistyi elokuussa kirjoittamisen maisteriohjelma, joka toteutuu Otava-konsernin ja Otavan Kirjasäätion miljoonatuella. Maisteriohjelmaan valitut kuusi opiskelijaa hakivat siihen omien kirjoitusprojektiensa perusteella, ja professorirekrytoinneissa keskeistä oli löytää parhaat mahdolliset henkilöt ohjaamaan juuri näitä opiskelijoita.

Kirjoittamisen maisteriohjelma on tutkintoon johtava kaksivuotinen kirjoittajakoulutus, jossa kirjoittamista opiskellaan Taideyliopiston monitaiteisessa ympäristössä. Professoreista **Riikka Pelo** kutsuttiin tehtävään, ja **Mikael Brygger**, **Antti Salminen** ja **Jussi Valtonen** valittiin vieraileviksi professoreiksi yhteensä 13 hakijan joukosta. Tehtävät ovat osa-aikaisia, ja yhdessä ne muodostavat yhden kokoaikaisen professuurin.

Ilari Hetemäki